ADVANCED ENCRYPTION STANDARD (AES)

Conf.univ.dr. Ana Cristina Dăscălescu
Conf.univ.dr. Radu Boriga

- În ianuarie 1997, NIST a organizat un concurs de criptografie deschis cercetătorilor din întreaga lume, având ca subiect crearea unui nou standard, care să înlocuiască DES.

- Regulile concursului erau:
  - algoritmul să fie un cifru bloc simetric
  - algoritmul trebuia să suporte chei de 128, 192 şi 256 biţi
  - algoritmul trebuia să se poată implementa atât hardware, cât şi software
  - algoritmul trebuia să fie un standard public sau oferit cu licenţă nediscriminatorie

- În august 1998 NIST a selectat cinci finaliști pe criterii de securitate, eficiență, flexibilitate și cerințe de memorie.

- Finaliștii au fost:
  - **Rijndael** (Joan Daemen și Vincent Rijmen - 86 de voturi)
  - **Serpent** (Ross Anderson, Eli Biham, Lars Knudsen - 56 voturi)
  - **Twofish** (echipa condusă de Bruce Schneier - 31 voturi)
  - **RC6** (RSA Laboratories - 23 voturi)
  - **MARS** (IBM - 13 voturi)

- **Rijndael** se bazează pe teoria câmpului Galois, octeții fiind reprezentați ca elemente în câmpul finit extins $GF(2^8)$.

- Pentru reprezentarea câmpului finit $GF(2^8)$ se poate alege reprezentarea clasică polinomială, cu impact pozitiv asupra complexităţii implementării.
- Octetul b, format din biţii $b_7b_6b_5b_4b_3b_2b_1b_0$ și scris sub forma hexazecimală, este considerat ca fiind un polinom de gradul 7 având coeficienţii egali cu 0 sau 1:

$$f(x) = b_7x^7 + b_6x^6 + b_5x^5 + b_4x^4 + b_3x^3 + b_2x^2 + b_1x + b_0$$

- Operaţia de adunare este definită ca suma a două polinoame în care coeficienţii se adună modulo 2 şi corespunde aplicării operatorului XOR asupra celor doi octeţi corespondenţi.

- Operaţia de înmulţire corespunde produsului a două polinoame modulo un polinom ireductibil f de grad 8, care pentru AES este:

$$f(X) = 1 + X + X^3 + X^4 + X^8$$

- Câmpul $\mathrm{GF}(2^8)$ definit de polinomul

$$f(X) = 1 + X + X^3 + X^4 + X^8$$

reprezintă mulțimea polinoamelor din clasa de resturi $f(X)$.

- **Exemplu:**

$\{57\} = \{01010111\} = X^6 + X^4 + X^2 + X + 1$

$\{83\} = \{10000011\} = X^7 + X + 1$

$\{57\} \bullet \{83\} = (X^{13} + X^{11} + X^9 + X^8 + X^6 + X^5 + X^4 + X^3 + 1)$
$mod\ (X^8 + X^4 + X^3 + X + 1) = X^7 + X^6 + 1 = \{11000001\}$

$\{57\} \bullet \{83\} = \{11000001\} = \{C1\}$

- În proiectarea AES s-a ţinut cont de trei criterii:
  - rezistenţa împotriva tuturor atacurilor cunoscute;
  - viteza mare pe un mare număr de platforme (aproximativ 40-50 MB/s);
  - simplicitatea proiectării.

- AES foloseşte substituţii şi permutări!

- Toate operaţiile sunt la nivel de octet, pentru a permite implementări eficiente hardware şi software.

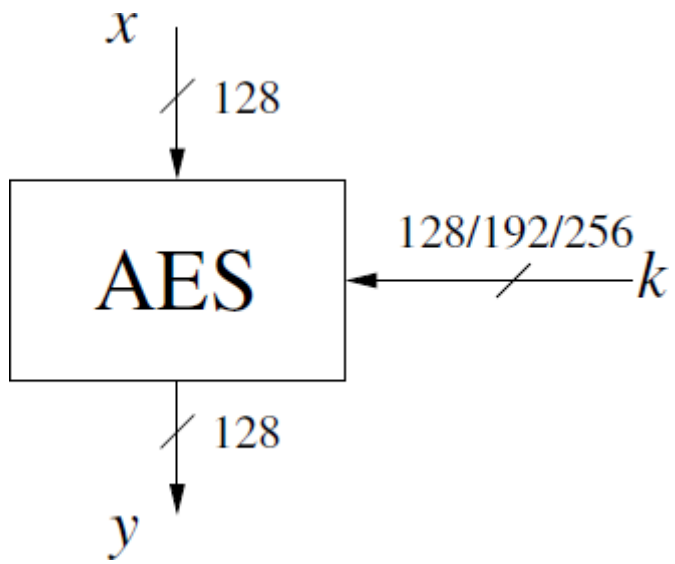

Lungimea cheii (biți)	Numărul de runde
128	10
192	12
256	14

- Vectorul de stare se inițializează cu blocul de 128/192/256 biți din textul clar în ordinea coloanelor, având 4 linii și 4/6/8 coloane.
- O cheie de criptare se va reprezenta în mod similar.
- O stare pentru un bloc de 128 biți și o cheie tot de 128 biți sunt structurate astfel:

A_0	A_4	A_8	A_{12}
A_1	A_5	A_9	A_{13}
A_2	A_6	A_{10}	A_{14}
A_3	A_7	A_{11}	A_{15}

k_0	k_4	k_8	k_{12}
k_1	k_5	k_9	k_{13}
k_2	k_6	k_{10}	k_{14}
k_3	k_7	k_{11}	k_{15}

- Fiecare rundă are la intrare o stare și folosește o cheie de rundă.

- În afara rundei finale, fiecare rundă este formată din 4 transformări.

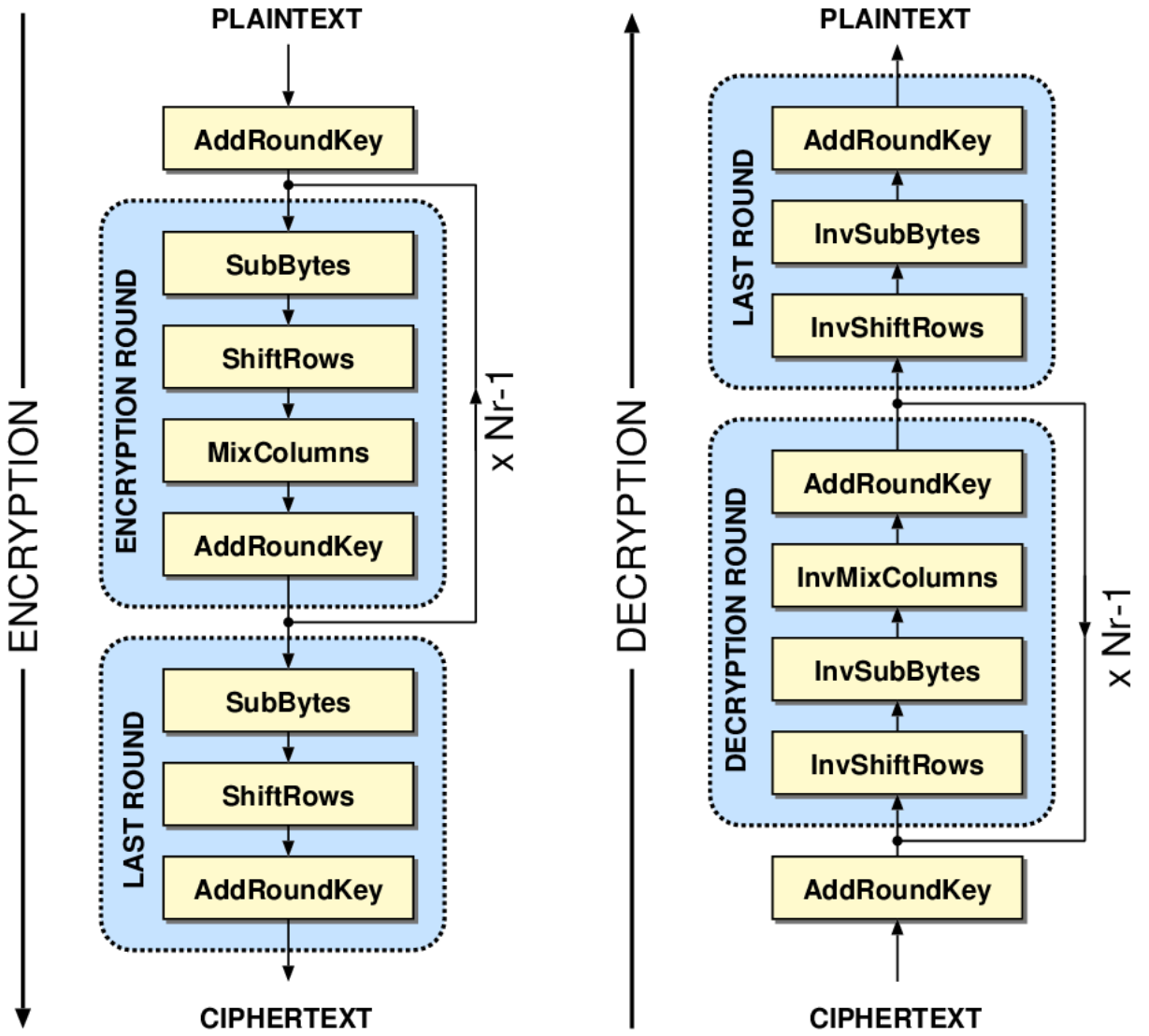

STRUCTURA UNEI RUNDE

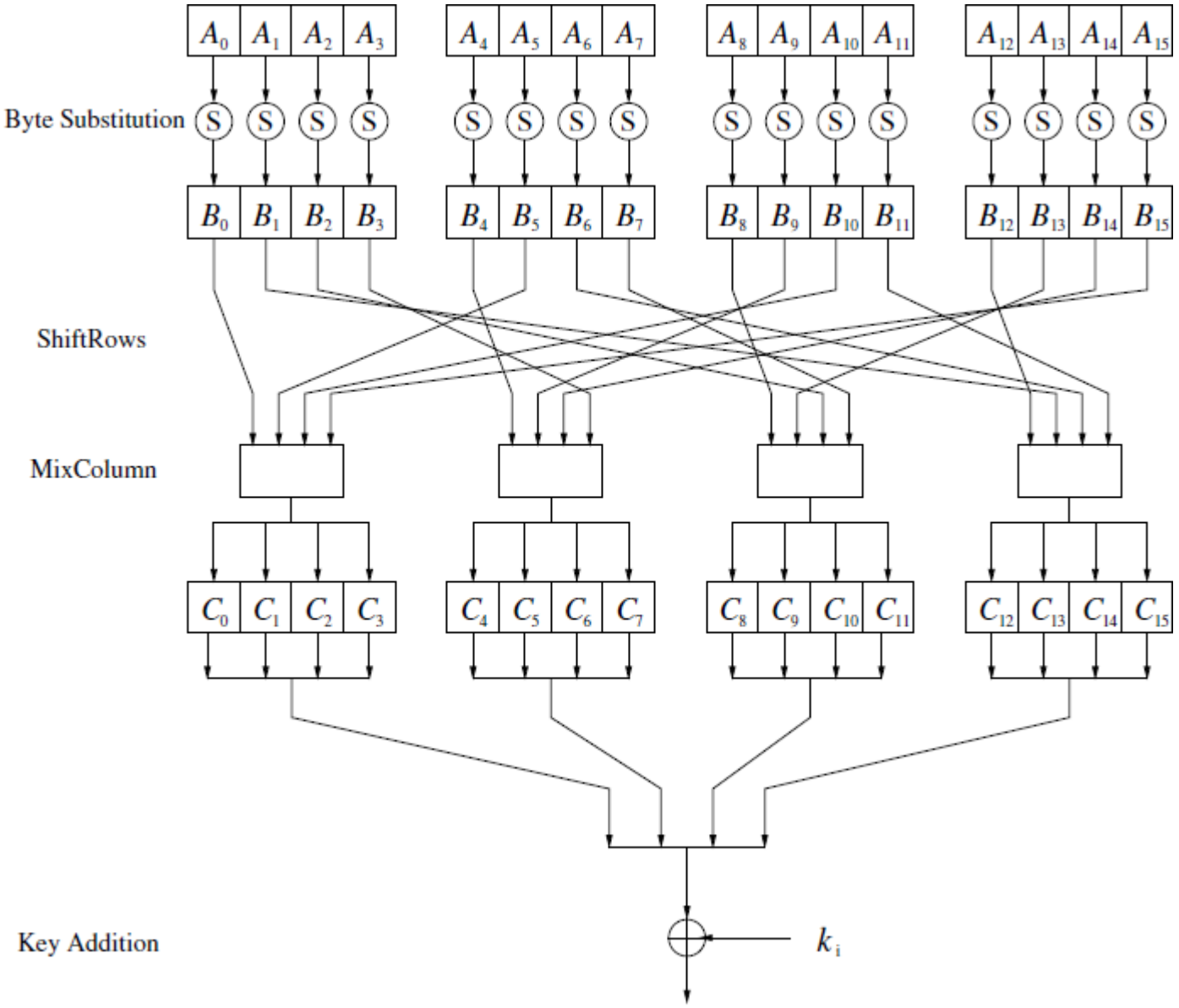

➢ Transformarea SubBytes(stare)

x \ y	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F
0	63	7C	77	7B	F2	6B	6F	C5	30	01	67	2B	FE	D7	AB	76
1	CA	82	C9	7D	FA	59	47	F0	AD	D4	A2	AF	9C	A4	72	C0
2	B7	FD	93	26	36	3F	F7	CC	34	A5	E5	F1	71	D8	31	15
3	04	C7	23	C3	18	96	05	9A	07	12	80	E2	EB	27	B2	75
4	09	83	2C	1A	1B	6E	5A	A0	52	3B	D6	B3	29	E3	2F	84
5	53	D1	00	ED	20	FC	B1	5B	6A	CB	BE	39	4A	4C	58	CF
6	D0	EF	AA	FB	43	4D	33	85	45	F9	02	7F	50	3C	9F	A8
7	51	A3	40	8F	92	9D	38	F5	BC	B6	DA	21	10	FF	F3	D2
8	CD	0C	13	EC	5F	97	44	17	C4	A7	7E	3D	64	5D	19	73
9	60	81	4F	DC	22	2A	90	88	46	EE	B8	14	DE	5E	0B	DB
A	E0	32	3A	0A	49	06	24	5C	C2	D3	AC	62	91	95	E4	79
B	E7	C8	37	6D	8D	D5	4E	A9	6C	56	F4	EA	65	7A	AE	08
C	BA	78	25	2E	1C	A6	B4	C6	E8	DD	74	1F	4B	BD	8B	8A
D	70	3E	B5	66	48	03	F6	0E	61	35	57	B9	86	C1	1D	9E
E	E1	F8	98	11	69	D9	8E	94	9B	1E	87	E9	CE	55	28	DF
F	8C	A1	89	0D	BF	E6	42	68	41	99	2D	0F	B0	54	BB	16

Transformarea este o substituție neliniară care operează pe octeți. Tabela de substituție (S-box) este o matrice inversabilă formată din compunerea a două transformări:

1. Fiecare octet $b \neq 0$ este înlocuit cu inversul său $b^{-1} \in GF(2^8)$
2. Rezultatul este modificat printr-o transformare afină peste Z_2

$$\begin{pmatrix} b_0 \\ b_1 \\ b_2 \\ b_3 \\ b_4 \\ b_5 \\ b_6 \\ b_7 \end{pmatrix} \equiv \begin{pmatrix} 1&0&0&0&1&1&1&1 \\ 1&1&0&0&0&1&1&1 \\ 1&1&1&0&0&0&1&1 \\ 1&1&1&1&0&0&0&1 \\ 1&1&1&1&1&0&0&0 \\ 0&1&1&1&1&1&0&0 \\ 0&0&1&1&1&1&1&0 \\ 0&0&0&1&1&1&1&1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} b'_0 \\ b'_1 \\ b'_2 \\ b'_3 \\ b'_4 \\ b'_5 \\ b'_6 \\ b'_7 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} \quad \text{mod } 2$$

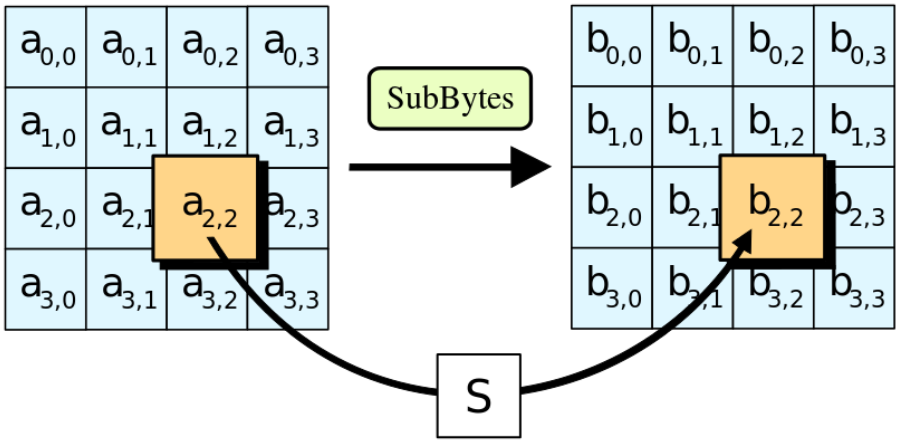

➢ Transformarea ShiftRows(stare)

- Liniile stării curente sunt rotite circular spre stânga cu 0, 1, 2 și 3 poziții.

B_0	B_4	B_8	B_{12}
B_1	B_5	B_9	B_{13}
B_2	B_6	B_{10}	B_{14}
B_3	B_7	B_{11}	B_{15}

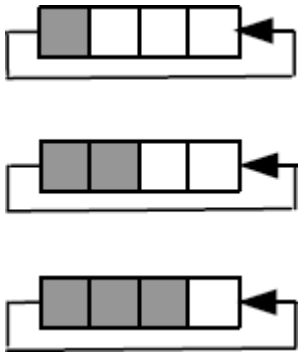

B_0	B_4	B_8	B_{12}
B_5	B_9	B_{13}	B_1
B_{10}	B_{14}	B_2	B_6
B_{15}	B_3	B_7	B_{11}

➢ Transformarea MixColumns(stare)

- Fiecare coloană a stării este privită ca un polinom de gradul 3 cu coeficienți în $GF(2^8)$, fiind apoi înmulțită cu polinomul

$$c(X) = \{03\}X^3 + \{01\}X^2 + \{01\}X + \{02\}$$

în algebra polinoamelor modulo $X^4 + 1$.

- O formă alternativă a operației **MixColumns** este:

$$\begin{pmatrix} C_0 \\ C_1 \\ C_2 \\ C_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 02 & 03 & 01 & 01 \\ 01 & 02 & 03 & 01 \\ 01 & 01 & 02 & 03 \\ 03 & 01 & 01 & 02 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} B_0 \\ B_5 \\ B_{10} \\ B_{15} \end{pmatrix}$$

➢ Transformarea AddRoundKey(stare,cheie de rundă)

- Se aplică operația XOR între starea curentă și cheia de rundă.
- Cheia de rundă are lungime egală cu cea a cheii de criptare.

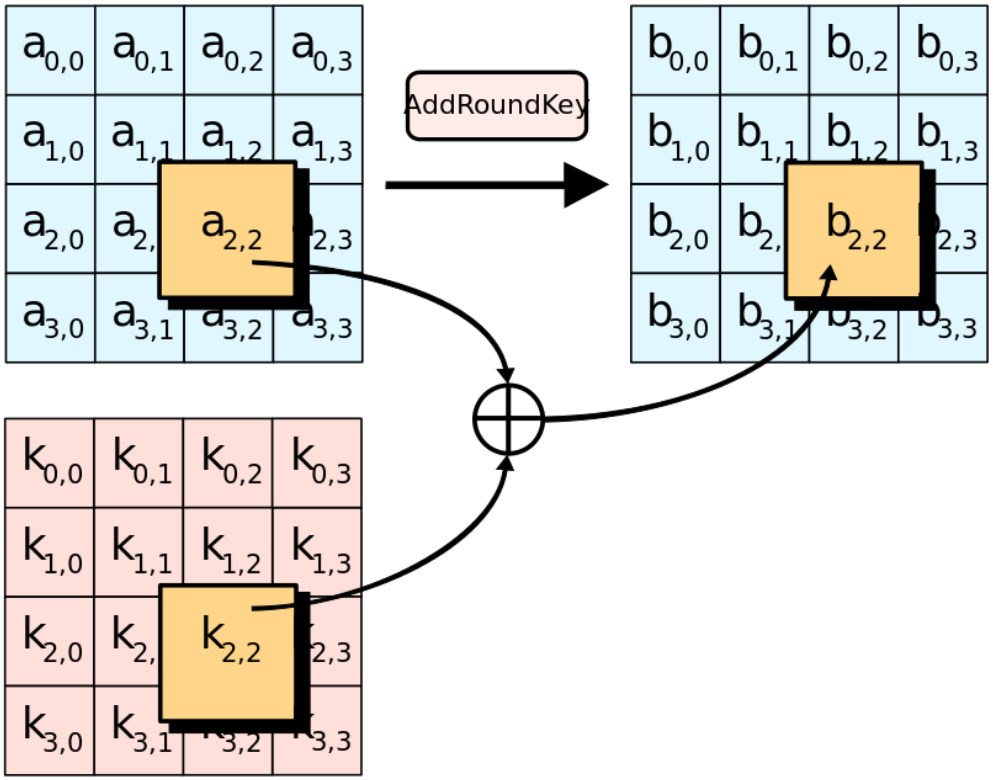

➢ Generarea cheilor de rundă

- Cheile de rundă sunt derivate din cheia de criptare.
- Numărul cheilor de rundă este mai mare cu 1 decât numărul de runde.
- Generarea cheilor de rundă se realizează la nivel de cuvânt, adică grupuri de 4 octeți.
- Cheile de rundă sunt un alt element de neliniaritate al AES-ului și îi atenuează simetria.

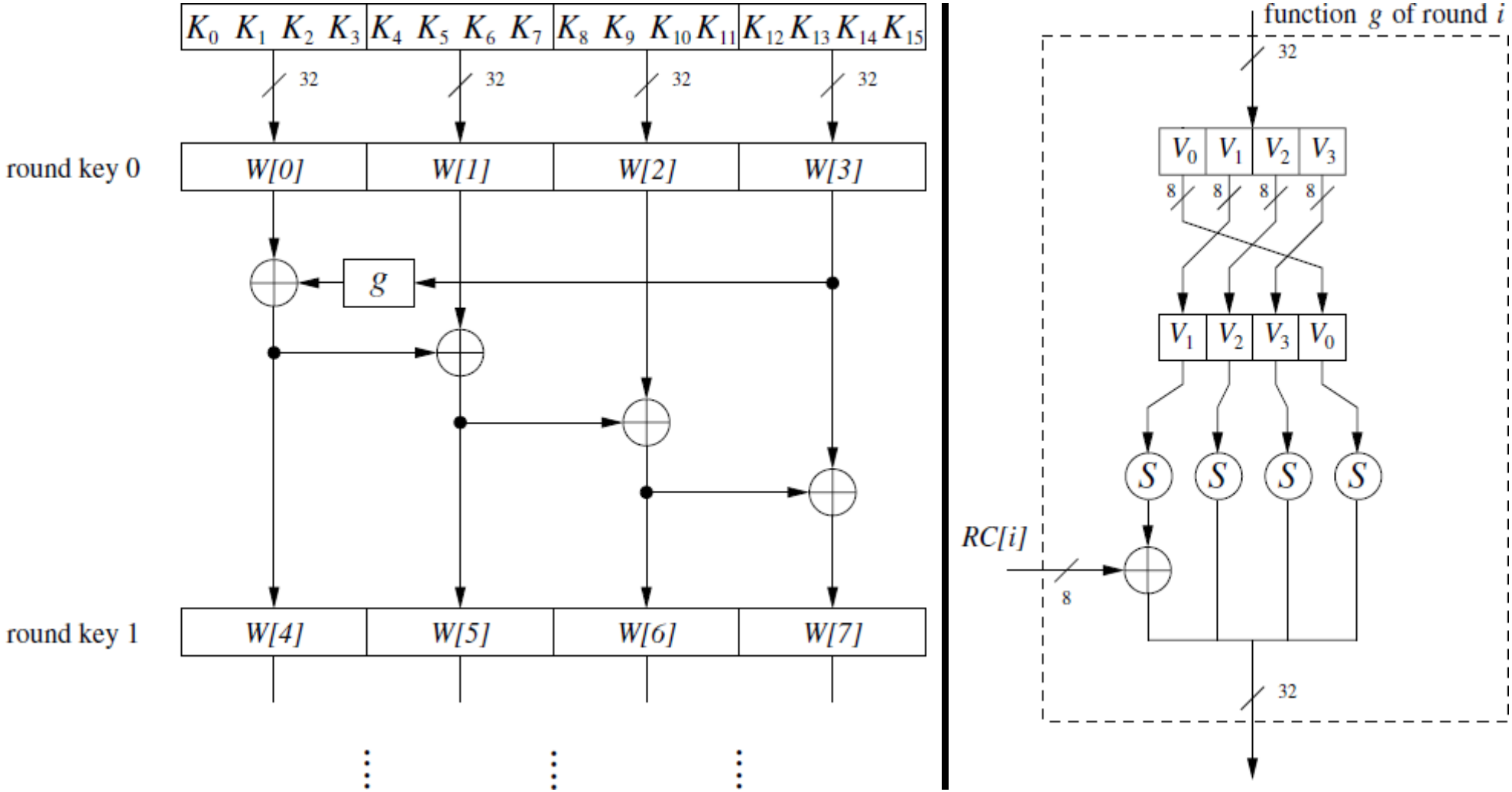
K_0 K_1 K_2 K_3
K_4 K_5 K_6 K_7
K_8 K_9 K_{10} K_{11}
K_{12} K_{13} K_{14} K_{15}
32
round key 0
W[0]
W[1]
W[2]
W[3]
g
round key 1
W[4]
W[5]
W[6]
W[7]
function g of round i
V_0 V_1 V_2 V_3
8
V_1 V_2 V_3 V_0
S
RC[i]

➢ Performanțe AES

Round		Number of bits that differ
	0123456789abcdeffedcba9876543210 0023456789abcdeffedcba9876543210	1
0	0e3634aece7225b6f26b174ed92b5588 0f3634aece7225b6f26b174ed92b5588	1
1	657470750fc7ff3fc0e8e8ca4dd02a9c c4a9ad090fc7ff3fc0e8e8ca4dd02a9c	20
2	5c7bb49a6b72349b05a2317ff46d1294 fe2ae569f7ee8bb8c1f5a2bb37ef53d5	58
3	7115262448dc747e5cdac7227da9bd9c ec093dfb7c45343d689017507d485e62	59
4	f867aee8b437a5210c24c1974cffeabc 43efdb697244df808e8d9364ee0ae6f5	61
5	721eb200ba06206dcbd4bce704fa654e 7b28a5d5ed643287e006c099bb375302	68
6	0ad9d85689f9f77bc1c5f71185e5fb14 3bc2d8b6798d8ac4fe36a1d891ac181a	64
7	db18a8ffa16d30d5f88b08d777ba4eaa 9fb8b5452023c70280e5c4bb9e555a4b	67
8	f91b4fbfe934c9bf8f2f85812b084989 20264e1126b219aef7feb3f9b2d6de40	65
9	cca104a13e678500ff59025f3bafaa34 b56a0341b2290ba7dfdfbddcd8578205	61
10	ff0b844a0853bf7c6934ab4364148fb9 612b89398d0600cde116227ce72433f0	58

➢ Avantaje AES

- AES se poate implementa pe un dispozitiv Smart Card, folosind un spaţiu redus de memorie RAM şi un număr redus de cicluri.

- Transformarea din cadrul unei runde este paralelă prin proiectare, ceea ce constituie un avantaj pentru viitoarele procesoare.

- AES nu foloseşte componente criptografice externe, cum ar fi cutii de substituție sau biţi aleatori.

- AES nu foloseşte operaţiuni aritmetice, ci doar operaţii la nivel de şiruri de biţi.

➢ Criptanaliza AES

- **Forța brută**
  - Cheia secretă poate avea lungimi de 128, 192 sau 256 de biți, deci un atac de tip forță brută nu poate fi efectuat într-un timp util!

- **Criptanaliză**
  - Singurul atac criptanalitic cunoscut (atacul bipartit) nu pune în pericol securitatea AES, deoarece complexitatea sa este $2^{126.1}$/ $2^{189.7}$/$2^{254.4}$.

- **Atacuri de tip side-channel**
  - Se bazează pe deficiențele de implementare ale unui algoritm de criptare.
  - Au fost publicate mai multe atacuri de acest tip, dar majoritatea sunt greu de aplicat în practică.